

SARIKAMIŞ RİC'ATİNDE ERMENİLER TARAFINDAN
SOYKIRIMA UĞRAYAN KÖYLERİN İHTİYAR
HEYETLERİNİN İFADELERİ

Altınbaluk, Maslahat, Elimi, Alakilise, Hadik, Sanamer, Ardos, Kızılarkale ve Horasanköylerinin, ihtiyar heyetlerinin, Ermeni hakaret ve mezâlimine dair verdikleri ifadeler.

***Testimonies of the councillors of villages whose
population were massacred by the retreating Armenians***

Testimonies given by the village councillors of Altınbaluk, Maslahat, Elimi, Alakilise, Hadik, Sanamer, Ardos, Kızılarkale and Horasan relating to the cruelties and outrages inflicted by the Armenians.

2 Za. 1337 (30. VII. 1919)

***Ermenilerin İslâmlara karşı yaptığı hakâret ve mezâlime dâ'ir
Altınbulak karyesi heyet-i ihtiyâriyyesinin ifâdeleridir.***

S [soru]- 1- Seferberlik bidâyetinde[n] ordunun ileri harekâtına kadar Ermeniler tarafından köyünüzde İslâm katlolunmuşdur.

C [cevab]- 1- Sarıkamış ric'atinde yirmi erkek, beş kadın; beş erkek ve kız çocuğu öldürülmüşdür.

S [soru]- 2- Ne zaman öldürdüler ve nerede öldürdüler? Maznûn olan Ermeniler kimlerdir ve isimleri nedir ve hangi çeteye mensûbdur; beyân ediniz?

C [cevab]- 2- Sarıkamış ric'atında Aliceyrek [Alicekrek] karyesinde Feno oğlu Bogos ve Tosun çeteleri tarafından ve diğer refikleri Aso oğlu Mikoç, Mıgır ve oğlu Serkis, Hampar oğlu Kirkor ve ma'iyetlerindeki bulunan bilmediğimiz altmış atlı, on beş piyâde Ermeni tarafından bir binalara doldurulup balta ve kurşu[n] ile öldürdüler.

S [soru]- 3- Ermeniler tarafından öldürülmüş olan kadın ve erkek çocukların isimleri nedir ve ne sâretle öldürüldüler?

C [cevab]- 3-Ahmed oğlu Mevlüd, Ahmed oğlu Mecnun, Şaban oğlu Hüseyin, Ömer oğlu Bedir, birâderi Keleş, Bedir'in mahdûmu Bahri, birâderi Nûri, Hamzo'nun oğlu Koca (?), mahdûmu Mahmud, Abdullah'ın oğlu Kemal, birâderi Cemâl, Salo'nun oğlu Bekir, Yusuf oğlu Şaban, birâderi Bedir, Osman oğlu Hasan, mahdûmu Hüseyin, Nado oğlu Musa, birâderi Nebi, Mahmud oğlu Zâbit, birâderi Emir, Ali kerîmesi Basra, Behlül kızı Cevahir, Ali kerîmesi Güllü, Hasan zevcesi

Elmas, Mustafa zevcesi Gülsüm, Hasan kerîmesi Elmas, hemşiresi Cevriye, Hüseyin oğlu İmdat, birâderi Ahmed, Mehmed oğlu Polat, zükûr ve inâs esâmileri, süngü ve balta ile öldürülmüştür.

S [soru]- 4- Ermeniler Müslümanların mal ve eşyasını gârât ve yağma etmişler midir ve ne zaman ve kimin malını almışlardır, alan Ermeniler kimlerdir ve hangi çeteye mensûbdur?

C [cevab]- 4- Sarıkamış ric'atinde adedi mechûl birçok hâne eşyası yağma etdiler. Ba'dehu yüz kırk öküz, yirmi camus, yirmi üç esb, iki yüz otuz inek, yüz altmış tosun, yüz aded kısır sığır, iki bin dört yüz seksen koyun ve keçi, altı bin sekiz yüz kile buğday, üç bin dört yüz kile arpa, Feno oğlu Bogos ve Aso oğlu Mikoç çetesi ve isimlerini bilmediğimiz altmış süvârî ve on beş piyâde Ermeni çetesi tarafından yağma edilmiştir.

S [soru]- 5- İfâdeniz doğru mudur? Doğru ise dinle, tasdik ediniz.

C [cevab]- 5- Evet, ifâdemiz doğrudur; katîyyen hilâfî olmadığını tasdik eyeriz.

Fî 28 Temmuz sene [13]35

A'zâ	A'zâ	Muhtârî	Altınbulak
Ali oğlu	Kâsım oğlu Ali	Şaban	karyesi İmâmî
Şâmil			Hüseyin

Ermeniler[in] İslâmlara yaptıkları hakâret ve mezâlîmeye dâ'ir Maslahat karyesinin hey'et-i ihtiyâriyyesinin mazbut ifâdeleridir.

S [soru]- 1- Seferberlik bidâyetinden ordunun ileri harekâtına kadar Ermeniler tarafından köyünüzde ne kadar İslâm katlolunmuştur?

C [cevab]- 1 - Sarıkamış ric'atinde karyemiz ahâlîsinden otuz sekiz kadın ve erkek öldürülmüştür, yirmi kız ve erkek çocuğu öldürülmüştür.

S [soru]- 2- Ne zaman öldürdüler ve nerede öldürdüler? Maznân olan Ermeniler kimlerdir? ve isimleri nedir ve hangi çeteye mensûbdur; beyân ediniz?

C [cevab]- 2- Pasinlerin Yüzvîran karyesinde Kırkor çete re'îsi ve mezkûr karyeden Agob ve Pasinlerin Zanzak karyesinde Misak, Namervan'ın Ekrek karyesinden çete re'îsi Oskan oğlu Apet ve diğer refiklerinin isimlerini bilmediğimiz beş yüz Ermeni çete tarafından karyemiz ahâlîsi[ni] toplayıp binâlara doldurup karyemiz dâhilinde öldürdüler.

S [soru]- 3- Ermeniler tarafından öldürülmüş olan kadın ve çocuk ve erkeklerin isimleri nedir ve ne sâretle öldürdüler?

C [cevab]- 3- Karyemiz ahâlisinden Hüseyin oğlu Emin, vâlidesi Esmâ, amucası oğlu Hâfız ve diğer amucası oğlu İrfanî, Kadir oğlu Mehmed ve zevcesi Altun ve birâderi Abdurrahman ve zevcesi Sâlime; Ahmed oğlu Nûri, zevcesi Senem, Kâsım oğlu İsmâil ve zevcesi Fehmiye ve Mustafa oğlu Yusuf, Cezair oğlu Mahmud ve diğer oğlu Ali ve diğeri Ahmet ve Latif oğlu Halil ve mahdûmu Hüseyin ve zevcesi Kıymet, Latif oğlu Hasan, Çolak oğlu Osman, oğlu Habib, birâderi Mehmed, Osman oğlu Osman, Sadullah oğlu Mehmed, birâderi İbrâhim, diğeri Mustafa, vâlidesi Mihriban, Emin oğlu Hüseyin, zevcesi Sâliha, Mehmed oğlu Zâbit, birâderi Eşref, birâderi Ali, Kaya oğlu Mevlüd, ve birâderi Esmânî, kerîmesi Âişe, Mehmed oğlu Süleyman, zevcesi Elmas, kerîmesi Penbe, Ahmed oğlu Mevlüd, birâderi Hamdi, birâderi Mehmed, mahdûmu İbrâhim, zevcesi Sallı, İsmâil oğlu Hüseyin, birâderi Şaban, birâderi Mecdüddin, Türün oğlu Âbid, mahdûmu Yunus, diğer mahdûmu Ahmed, Mâil oğlu Vâhib, diğeri Ahmed, birâderi Mehmed, Molla Mahmud ve oğlu Mehmed, zevcesi Mahbûb, Ahmed oğlu Mustafa, birâderi Musa, mezkûr karyemiz ahâlisini toplayıp binâlara doldurup balta ve süngü ve kurşun ile öldürülmüşdür.

S [soru]- 4- Ermeniler Müslümanların mal ve eşyasını gârât ve yağma etmişler midir ve kimin malını almışlardır ve alan Ermeniler kimlerdir ve hangi çeteye mensûbdur?

C [cevab]- 4- Bâlâda isimleri yazılmış olan Ermeni çeteleri, karyemiz ahâlisini öldürdükden sonra mütebâkî sağ kalan ahâlîmiz yalnız can ve nâmûsumuzu kurtarabildik ve iki kadın, Hüseyin zevcesi Zekiye, Mevlüd zevcesi Âişe nâm kadınlar[ı] esîr edip Namervanlı Oskan oğlu Apet tarafından götürülmüşdür. İki yüz öküz, elli câmûs, dört yüz inek, bin beş yüz koyun ve bin keçi, yüz esb ve beş dükkân içerisinde beş yüz bin guruşluk eşyasını yağma; elli bin kile arpa, üç yüz hâne harab edilmesinden ve adedi mechûl bir çok hâne eşyası yağma edilmiştir. Üç değirmen ve bir câmi' ve iki mekteb gazyağı döküp ateş ile yandırılmışdır.

S [soru]- 5- İfâdeniz doğru mudur? Doğru ise dinle, tasdik ediniz.

C [cevab]- 5- Evet, ifâdemiz doğrudur ve zâyi'âtımız bundan ibâret olduğunu tasdik ederiz.

Fî 28/7/[13]35

A'zâ
Latif oğlu Paşa

A'zâ
Ali oğlu Necib

Muhtâr
Sadullah oğlu Orşan

Maslahat karyesinden
İsmâil Efendi

***Ermeniler[ın] İslâmlara yaptıkları hakâret ve mezâlîme dâ'ir İlimi
karyesinin heyet-i ihtiyâriyesinin mazbût ifâdeleridir.***

S [soru]- 1- Seferberlik bidâyetinden ordunun ileri harekâtına kadar Ermeniler tarafından köyünüzde ne kadar İslâm katledilmiştir?

C [cevab]- 1- Sarıkamış ric'atinde karyemiz ahâlîsinden otuz erkek öldürülmüştür.

S [soru]- 2- Ne zaman öldürdüler ve nerede öldürdüler? Maznân olan Ermeniler kimlerdir ve isimleri nedir ve hangi çeteye mensûbdur? Beyân ediniz.

C [cevab]- 2- Pasinlerin Zanzak karyesinden Minas, mezkûr karyeden Sahak oğlu Arot çetesi tarafından ve ma'iyetinde diğer refiklerinin isimlerini bilemediğimiz yirmi atlı çeteler tarafından karyemiz ahâlîsini toplayıp esîr ederek Sarıkamış ve Kars civârlarında öldürdüler.

S [soru]- 3- Ermeniler tarafından öldürülmüş olan İslâmların isimleri nedir ve ne sûretle öldürülmüştür?

C [cevab]- 3- Karyemiz ahâlîsinden Dursun oğlu Ali, ve diğer birâderi Zâbit, pederi İsmâil, Şerif oğlu Receb, Şerif oğlu İlyas, Mehmed oğlu İdris, Ahmed oğlu Şerif, birâderi Mehmed, Hurşud oğlu Şâkir, birâderi Mustafa, diğer birâderi Eşref, İbrâhim oğlu Mevlüd, Osman oğlu Maksud, Osman oğlu Yusuf, Reşid oğlu İbrâhim, Yusuf oğlu Sâkıb, Süleyman oğlu Abdullah, Mahmud oğlu Zekeriya, Ali oğlu Mustafa, birâderi Ahmed, birâderi Fâzıl, Hasan oğlu Mevlüd, İbrâhim oğlu Mahmud ve birâderi Ahmed, Süleyman oğlu Ali, birâderi Hüseyin, Ömer oğlu Süleyman, birâderi Fâzıl, Abdullah oğlu Dursun, Değirmenci Dursun, bâlâda zikrolunan, Sarıkamış civârında balta ve kurşun ile öldürülmüştür.

S [soru]- 4- Ermeniler İslâmların mal ve eşyasını gârât ve yağma etmişler midir ve ne zaman ve kimin malını almışlardır? Alan Ermeniler kimlerdir ve hangi çeteye mensûbdur?

C [cevab]- 4- Bâlâda ismi yazılmış olan Pasinler'in Zanzak karyesinden Minas ve karye-i mezkûreden Sahak oğlu Arot ve diğer refikleriyle karyemiz ahâlîsini toplayıp esîr ettikten sonra yirmi hâne adedi mechûl bir çok eşyasını yüz öküz, iki yüz inek, üç yüz koyun ve keçi, sekiz bin kile arpa, buğday ve yirmi hâne harâb edip ve mezkûr mal ve eşyalarımızı yağma etdiler. Mütebâkî kalan ahâlîmizi ancak yalnız can ve nâmûsumuzu kurtardık.

S [soru]- 5- İfâdeniz doğru mudur? Doğru ise dinle, tasdîk ediniz.

C [cevab]- 5- Evet, ifâdemiz doğrudur ve zâyî'âtımız bundan ibâretedir. Kat'iyen hilâf olmadığını tasdîk ederiz.

Fî 25/7/[13]35

A'zâ	A'zâ	Muhtâr	Îmâm
Osman oğlu İbrâhim	Veli oğlu Rıfat	Mustafa oğlu Ahmed	İlimi karyesinden Mahmud oğlu Ali

Ermeniler[in] İslâmlara yaptıkları hakâret ve mezâlîme dâ'ir Alakilise karyesinin hey'et-i ihtiyâriyesinin mazbût ifadeleridir.

S [soru]- 1- Seferberlik bidâyetinden ordunun ileri harekâtına kadar Ermeniler tarafından köyünüzde İslâm katlolunmuş[mu]dur?

C [cevab]- 1- Sarıkamış ric'atinde karyemiz ahâlîsinden yirmi erkek öldürülmüştür.

S [soru]- 2- Ne zaman öldürdüler ve nerede öldürdüler ve maznûn olan Ermeniler kimlerdir ve isimleri nedir ve hangi çeteye mensûbdur? Beyan ediniz.

C [cevab]- 2- Pasinler Zanzak karyesinden Sahak oğlu Arot, Mıgırdıç oğlu Minas ve diğer refiklerinin isimlerini bilemediğimiz elli Ermeni çetesi tarafından karyemiz ahâlîsini toplayıp esîr ederek Sarıkamış civârında öldürdüler.

S [soru]- 3- Ermeniler tarafından öldürülmüş olan İslâmların isimleri nedir ve ne sûretle öldürülmüştür?

C [cevab]- 3- Karyemiz ahâlîsinden Hüseyin oğlu Hasan, Mustafa oğlu Mehmed, Mustafa oğlu İbrâhim, Kurban oğlu Mevlüd, Zâbit oğlu Halil, Halil oğlu Râsim, diğer oğlu Rıfat, Ali oğlu Ağa, İbrâhim oğlu Hâşim, birâderi Nûri, Hüseyin oğlu Derviş, Mecdüddin oğlu Taşdan, Ârif oğlu Râsim, birâderi Tufan, Hasan oğlu Ahmed, Ahmed oğlu Mehmed, diğer oğlu Mikdad, birâderi Ali, Hasan oğlu Çerkes, Melik oğlu Hüseyin, Yusuf oğlu Ahmed, karyemiz ahâlîsini, bâlâda zikrolunan Sarıkamış civârında balta ve süngü ile öldürülmüştür.

S [soru]- 4- Ermeniler İslâmların mal ve eşyasını gârât ve yağma etmişler midir ve ne zaman ve kimin malını almışlardır? Alan Ermeniler kimlerdir ve hangi çeteye mensûbdur?

C [cevab]- 4- Bâlâda isimleri yazılmış olan Ermeni çeteleri tarafından karyemiz ahâlîsinden sekiz hânemizin ahâlîsini öldürdükden sonra mütebâkî sağ kalan elli yedi hânemizin sekiz yüz öküz, bin inek, üç yüz câmûs, bin iki yüz koyun, üç yüz keçi, iki yüz esb, dükkân eşyası on bin liralık, sekiz yüz somar (?) buğday, beş yüz somar (?) arpa, üç yüz ma'denî altın ve adedi mechûl bir çok hâne eşyası Ermeniler tarafından yağma edilip yalnız can ve nâmûsumuzu kurtardık.

S [soru]- 5- İfâdeniz doğru mudur? Doğru ise dinle, tasdik ediniz.

C [cevab]- 5- Evet, ifâdemiz doğrudur ve zâyi'âtımız bundan ibâretidir. Kat'iyen hilâf olmadığını tasdik ederiz.

Fî 25/7/[13]35

A'zâ

Muhtâr

Alakilise karyesinden

Mustafa oğlu Mehmed Ali oğlu Sedad Mustafa oğlu Osman

Ermeniler[in] İslâmlara yaptıkları hakâret ve mezâlîme dâ'ir Hadik karyesinin hey'et-i ihtiyâriyesinin mazbût ifâdeleridir.

S [soru]- 1- Seferberlik bidâyetinden ordunun ileri harekâtına kadar Ermeniler tarafından köyünüzde İslâm katledilmiş[mi]dir.

C [cevab]- 1- Sarıkamış ric'atinde karyemiz ahâlîsinden on beş erkek, yirmi kadın, sekiz kız, yedi erkek çocuğu öldürdüler.

S [soru]- 2- Ne zaman öldürdüler ve nerede öldürdüler maznûn olan Ermeniler kimlerdir ve isimleri nedir ve hangi çeteye mensûbdur? Beyân ediniz?

C [cevab]- 2- Pasinlerin Aliceyerek [Alicekek], Matos'un oğlu Kiro Tosun, birâderi Afdis elli Ermeni çetesi tarafından köy dâhilinde öldürdüler.

S [soru]- 3- Ermeniler tarafından öldürülmüş olan İslâmların isimleri nedir ve ne sûretle öldürülmüşdür?

C [cevab]- 3- Mehmed oğlu Hüseyin, Mehmed oğlu Hasan, birâderi Ahmed Mustafa, Mustafa oğlu Mehmed, mahdûmu Ahmed, Cafer'in oğlu Yusuf, birâderi Halil, birâderi Afo, Zerkan oğlu Fâris, birâderi Hâlid, Nado oğlu Mahmud, Nado oğlu Ahmed, birâderi Esad, Mehmed'in oğlu Avanî Mehmed, zevcesi Gülsüm, Hüseyin zevcesi Sâriye, Mehmed zevcesi Fâtıma, İsmâil zevcesi Sâfi, Emin zevcesi Piri, İbrâhim zevcesi Gülşan, İsmâil zevcesi Keziban, Meded zevcesi Fâtıma, Mıhralı zevcesi Poyraz (?), Yusuf zevcesi Suna, Durak zevcesi Emine, Tâhir'in zevcesi Eci, Ali zevcesi Âyişe, Ömer zevcesi Nene, Yusuf zevcesi Emine, Mevlüd zevcesi İffet, İsmâil kerîmesi Zehra, Ahmed'in zevcesi Rahime, Nâdir zevcesi Sultan, Abdullah kerîmesi Seyran, Derviş kerîmesi Nâciye, Güzi kerîmesi Sultan ve diğeri Huriye Nâdir kerîmesi Serayî, Suna'nın kerîmesi Elmas, Ömer kerîmesi Ördök, Yusuf kerîmesi Suna, Cevded'in (?) oğlu Yusuf, birâderi Halil, Mehmed oğlu Rıza, birâderi Siyah Ahmed, Çelebi oğlu Hâlid, Tosun oğlu Ahmed, Sedad oğlu Safer bâlâda zikrolunan karyemiz ahâlîsini, karye civârında balta süngü ve kurşun ile öldürdüler.

S [soru]- 4- Ermeniler, İslâmların mal ve eşyasını gârât ve yağma etmişler midir ve ne zaman ve kimin malını almışlardır ve alan Ermeniler kimlerdir ve hangi çeteye mensûbdur?

C [cevab]- 4- Bâlâda isimleri yazılmış olan Ermeni çetesi tarafından karyemiz ahâlîsinden yüz elli hânenin, iki bin beş yüz koyun ve keçi, yüz elli inek, iki yüz aded kısır sığır, elli sekiz esb, elli çift câmûs, iki yüz çift öküz, kırk sekiz merkeb, üç bin liralık üç dükkân yağma edilmiştir. Hâne içerisinde bulunan adedi mechûl bir çok eşya Ermeniler tarafından yağma edilmiştir. Yalnız can ve nâmûsumuzu kurtarabildik.

S [soru]- 5- İfâdeniz doğru mudur? Doğru ise dinle, tasdik ediniz.

C [cevab]- 5- Evet ifâdemiz doğrudur. Kat'iyen hilâf olmadığını tasdik ederiz.

Fî 29 Temmuz sene [13]35

A'zâ	A'zâ	Muhtâr	İmâm
Cevher oğlu	Süleyman oğlu	Hasan oğlu	İsmâil oğlu
Ali	Hasan	Çavuş	Abdullah

Ermeniler[in] İslâmlara yaptıkları hakâret ve mezâlîme dâ'ir Sanamir karyesinin hey'et-i ihtiyâriyyesinin mazbût ifâde-i evveliyesidir.

S [soru]- 1- Seferberlik bidâyetinden ordunun ileri harekâtına kadar Ermeniler tarafından köyünüzde İslâm katlolunmuş[mu]dur?

C [cevab]- 1- Sarıkamış ric'atinde karyemiz ahâlîsinden otuz erkek, beş kadın öldürülmüştür. On beş kızı ve erkek çocuğu katlolunmuştur.

S [soru]- 2- Ne zaman öldürdüler ve nerede öldürdüler? Maznûn olan Ermeniler kimlerdir? Hangi çeteye mensûbdur? Beyân ediniz.

C [cevab]- 2- Ermeniler, geriye döndüğü zaman karyemiz dâhilinde öldürdüler. Narmanlı Oskan oğlu Apet çeteleri seksen atlı ile karyemiz ahâlîsini öldürdüler.

S [soru]- 3- Ermeniler tarafından öldürülmüş olan kadın ve erkeklerin isimleri nedir ve ne sûretle öldürdüler?

C [cevab]- 3- Mevlüd oğlu Ahmed, İsmâil oğlu Hacı, diğer mahdûmu Ağa, diğeri Osman, diğeri Âkif, diğeri Dede, Hakkı oğlu Âkif, birâderi Osman, Kâsım oğlu Yusuf, mahdûmu Hüseyin, Hüseyin oğlu Ahmed mahdûmu Mehmed, Mustafa oğlu Dursun, mahdûmu Hasan, İbrâhim oğlu Hasan, birâderi Hamid, Musa oğlu Mustafa, birâderi Cemâl, Mihral[i] oğlu Ziya, Ahmed oğlu Yusuf, birâderi Yakub, mahdûmu Mehmed, Şeyho oğlu Mustafa, birâderi İsmâil, diğeri Rıza, diğeri İsmâil, Mamo oğlu Mehmed, birâderi Ârif, Hasan oğlu Latif, Osman oğlu Mecnun, birâderi Şerif, birâderi Mehmed, birâderi Sedad, Hasan oğlu Hüseyin,

Altın oğlu Musa, kerîmesi Sebile, gelini Hünkar, hemşiresi Fâtıma, hemşiresi Âyişe, gelini Ana Hanım, Ahmed kerîmesi Sultan, diğeri Hadice, kerîmesi Esme, Nâdir zevcesi Melek, diğeri Nâciye, mezkûr Ermeni çetesi tarafından balta, kurşun, süngü ile öldürülmüştür.

S [soru]- 4- Ermeniler, Müslümanların mal ve eşyasını gârât ve yağma etmişler midir ve ne zaman ve kimin malını almışlardır? Alan Ermeniler kimlerdir ve hangi çeteye mensûbdur?

C [cevab]- 4- Sarıkamış ric'atinde bâlâda zikrettiğimiz Ermeni çetesi tarafından mal ve eşyalarımızı gârât ve yağma olundu. İki bin manda, öküz, inek, beş bin koyun ve keçi, yüz esb, üç bin somar (?) buğday, iki bin somar (?) arpa, üç bin liralık zînet eşyası, küpe, kemer, bilezik ve sâ'ire, iki bin lira nakid para yağma ve yüz on ev dahi ihrâk olunmuştur.

S [soru]- 5- İfâdeniz doğru mudur? Dinle, tasdîk ediniz.

C [cevab]- 5- Evet, ifâdemiz doğrudur. Zâyi'âtımız bundan ibârettdir. Bir hilâf olmadığına vaz'-ı imzâ eyleriz.

Fî 22/7/[13]35

A'zâ	A'zâ	A'zâ
Burhan oğlu Ahmed	İbrâhim oğlu Mahmud	Yemen oğlu Mehmed
A'zâ	Muhtâr	İmâm
Resul oğlu Bekir	İsmâil oğlu Nâzım	Sanamir karyesinden Mehmed oğlu Abdülhamid

Ermeniler[in] İslâmlara yaptıkları hakâret ve mezâlîmeye dâ'ir Ardos karyesinin hey'et-i ihtiyâriyyesinin mazbût ifâdeleridir.

S [soru]- 1- Seferberlik bidâyetinden, ordunun ileri harekâtına kadar köyünüzden ne kadar İslâm katlolunmuştur?

C [cevab]- 1- Sarıkamış ric'atinde karyemiz ahâlîsinden kırk erkek, seksen kadın ve çocuk öldürülmüştür.

S [soru]- 2- Ne zaman öldürdüler ve nerede öldürdüler ve maznûn olan Ermeniler kimlerdir ve isimleri nedir ve hangi çeteye mensûbdur? Beyân ediniz.

C [cevab]- 2- Karyemiz ahâlisini toplayıp karyemiz dâhilinde binâlara doldurup Antranik Paşa çetesi ve ma'iyyetinde olan çetelerden Pasinler'in Yüzviran karyesiden Agob oğlu Hamamyan, Pasinler'in Zanzak karyesinden Tavid oğlu Sukis ve isimlerini bilmediğimiz seksen atlı çeteler tarafından öldürülmüştür.

S [soru]- 3- Ermeniler tarafından öldürülmüş olan İslâmların isimleri nedir ve ne sûretle öldürülmüştür?

C [cevab]- 3- Karyemiz ahâlisinden İsmâil oğlu Ârif, zevcesi Huri, oğlu Nâzım, kerîmesi Âyşe, İsmâil oğlu Kanber, birâderi İbrâhim, vâlidesi Fâtıma, zevcesi Zühre, gelini Fâtıma, Safer oğlu Paşa, oğlu Tufan, diğer oğlu Hamid, Osman oğlu Tosun, mahdûmu Dursun, zevcesi Zühre, Süleyman oğlu Ağa, zevcesi Güler, Hasan oğlu Mehmed, Mehmed zevcesi Güler, mahdûmu Fâzıl, birâderi Şâmil, gelini Punpul, torunu Mihrali, torunu Âyişe, diğer torunu Âyişe, Ali Bey zevcesi Nene, Ali Bey zevcesi Nunî, kerîmesi Ohuç (?), diğer kerîmesi Zühre, Hüseyin oğlu Kahraman, birâderi Bektaş, yeğeni Hamid, diğer yeğeni İrfanî, kerîmesi Huri, zevcesi İzzet, Ahmed oğlu Kâsım, zevcesi Hüsna, mahdûmu Hüseyin, diğer oğlu Yusuf, birâderi Mehmed, zevcesi Bekar, gelini Âlime, diğer gelini Âlime, torunu Âişe, Osman oğlu Ahmed, zevcesi Peru, diğer zevcesi Punpul, kerîmesi Esme, diğer kerîmesi Mahgül, gelini Tuşık (?), Mustafa oğlu Veli, zevcesi Elif, diğer zevcesi Fâtıma, kerîmesi Gülsüm, diğer kerîmesi Âişe, mahdûmu Hüseyin, Mahmud oğlu Ömer, zevcesi Firdevs, diğer zevcesi Zeyneb, mahdûmu Kaya, diğer oğlu Halil, kerîmesi Mine, kerîmesi Zühre, Safer oğlu Ahmed, zevcesi Gülefer, kerîmesi Mahbub, torunu Kâmil, diğer kerîmesi Punpul, İsmâil oğlu Mehmed Çavuş, birâderi Süleyman, zevcesi Esme, kerîmesi Peru, diğer kerîmesi Mahbub, gelini Gülsüm, kerîmesi Âişe, Ahmed oğlu Hüseyin, zevcesi Gülsüm, diğer zevcesi Mahgül, kerîmesi Gülşah, Mehmed oğlu Hasan, zevcesi Fâtıma, gelini İzzet, kerîmesi Güneş, kerîmesi Zühre, Yakub zevcesi Güler, mahdûmu Yusuf, diğer oğlu Ahmed, kerîmesi Hadîce, diğer kerîmesi Esmehan, diğer kerîmesi Âyişe, Dede oğlu Mansur, birâderi Kulu, zevcesi Zühre, kerîmesi Âyişe, mahdûmu Ali, Ahmed oğlu Kâmil, hemşiresi Esme, diğer hemşiresi Zühre, kerîmesi Fâtıma, Veli oğlu Tufan, birâderi Ali, Tufan zevcesi Mahgül, gelini Mavi, kerîmesi Âyişe, hemşiresi Güler, diğer hemşiresi Punpul, Hasan oğlu Süleyman, zevcesi Nazlı, gelini Mavi, kerîmesi Zühre, diğer kerîmesi Âyişe, Ali oğlu Mustafa, zevcesi Kuğu, oğlu Ahmed gelini Binnaz, kerîmesi Fâtıma, Bektaş oğlu İrfanî, kerîmesi Âdiye, kerîmesi Ârife, diğer İzzet, İsmâil oğlu Süleyman, zevcesi Zühre, kerîmesi Nâime, diğer Âlime, bir takım ahâlî esîr edip Sarıkamış'da öldürdüler ve kısm-ı a'zamını da karyemiz dâhilinde binâlara doldurup balta ile süngü ile ve bir takım kadın ve erkekleri de bir binâ içerisinde gazyağı döküp ateş ile yandırılmışdır.

S [soru]- 4- Ermeniler, Müslümanların mal[larını] gârât ve yağma etmişler midir ve kîmin malını almışlardır? Alan Ermeniler kimlerdir ve hangi çeteye mensûbdur?

C [cevab]- 4- Bâlâda zikrolunan Antranik Paşa çetesi tarafından adedi mechûl bir çok hâne eşyası, dört yüz öküz ve câmûs, altı yüz inek, bin koyun ve keçi, elli aded esb, iki bin kile buğday, iki bin beş yüz kile arpa, beş yüz göz hâne harâb edildi. Elli hânemizin nüfûsunu yüz yirmi iki erkek ve kadın öldürdükden sonra mütebâkî sağ kalan ahâlîmiz ancak yalnız hayat ve nâmûsumuzu kurtardık. Bi'l-umûm mal ve eşyamızı yağma etdiler.

S [soru]- 5- *İfâdeniz doğru mudur? Doğru ise dinle, tasdik ediniz.*

C [cevab]- 5- Evet, ifâdemiz doğrudur ve zâyî'âtımız bundan ibârettir. Kat'iyyen hilâf olmadığına tasdik ederim.

Fî 23/7/[13]35

A'zâ	A'zâ	Muhtâr	Îmâm
Mehmed oğlu	Kahraman	Ahmed oğlu	Ardos karyesinin
Kâmil	oğlu	Ali	Şerif oğlu Yakub
	İbrâhim		

Ermeniler[in] İslâmlara yaptıkları hakâret ve mezâlîme dâ'ir Kızlarkala karyesinin hey'et-i ihtiyâriyyesinin mazbût ifâdeleridir.

S [soru]- 1- *Seferberlik bidâyetinden ordunun ileri harekâtına kadar köyünüzden ne kadar İslâm katlolunmuşdur?*

C [cevab]- 1- Sarıkamış ric'atinde karyemiz ahâlîsinden altmış erkek öldürdüler.

S [soru]- 2- *Ne zaman öldürdüler ve nerede öldürdüler? Maznûn olan Ermeniler kimlerdir? İsimleri nedir ve hangi çeteye mensûbdur? Beyân ediniz.*

C [cevab]- 2- Pasinlerin Zanzak karyesinden Sahak oğlu Arot ve mezkûr karyeden Mıgırdıç oğlu Minas ve diğer refiklerinin isimlerini bilemediğimiz kırk nefer çete tarafından karyemiz ahâlîsini esîr edip Sarıkamış civârında öldürdüler.

S [soru]- 3- *Ermeniler tarafından öldürülmüş olan İslâmların isimleri nedir ve ne sûretle öldürülmüşdür?*

C [cevab]- 3- Karyemiz ahâlîsinden Mustafa oğlu Tâhir, İbrâhim oğlu Beşir, Kılıç oğlu Hüseyin, Şevkerî oğlu Şükrü, birâderi Şehrî, Osman oğlu Mahmud, mahdûmu Mustafa, Osman oğlu Hamid, Dede oğlu Recep, mahdûmu Mevlüd, Şeyh oğlu Hüseyin, Mustafa oğlu Receb, mahdûmu Osman, Hasan oğlu Maksud, Dursun oğlu Sâlih, diğer oğlu Hasan, Sefer oğlu Ali, Ömer oğlu Bayram, birâderi

Emin, Şerif oğlu Beşir, Süleyman oğlu İsmâil, birâderi Mustafa, Süleyman Ebu Habib oğlu Dursun, Nazif oğlu Turan, Eşref oğlu Cezmi, Mehmed oğlu Ahmed, Ali oğlu Nevzad, Emin oğlu Yusuf, Ahmed oğlu Turan, Mehmed oğlu İbrâhim, Ali oğlu Zekeriya, Süleyman oğlu Hasan, Kâsım oğlu Yusuf, diğer oğlu Ali, Ali oğlu Hüseyin, birâderi Şükrü, diğer oğlu Mustafa, diğer oğlu Mahmud, Osman oğlu Hasan, Abdullah oğlu Kaya, birâderi Süleyman, oğlu Fazıl, diğeri Mehmed, Eşref oğlu Şemseddin, Kürd Hano, birâderi Hasan, Emin oğlu Mehmed, birâderi Şâkir, birâderi Bilal, Süleyman oğlu Mustafa, birâderi İsmâil, diğeri İbrâhim, bâlâda zikrolunan karyemiz ahâlîsini toplayıp Sarıkamış civârında balta ve süngü ve kurşun ile öldürülmüşdür.

S [soru]- 4- Ermeniler, İslâmların mal ve eşyasını gârât ve yağma etmişler midir ve kimin malını almışlardır ve alan Ermeniler kimlerdir ve hangi çeteye mensûbdur? Beyân ediniz.

C [cevab]- 4- Bâlâda isimleri yazılmış olan Ermeni çeteleri tarafından adedi mechûl altmış hâne eşyasını yağma etdiler. Bin inek, sekiz yüz öküz, dört yüz câmûs, iki bin koyun, yedi yüz keçi, altmış esb, iki bin kile buğday, dört bin kile arpa, iki bin madenî altun, beş liralık dükkân eşyasını yağma etmişlerdir.

S [soru]- 5- İfâdeniz doğru mudur? Doğru ise dinle, tasdik edesiniz?

C [cevab]- 5- Evet, ifâdemiz doğrudur ve zâyî'âtımız bundan ibâret olduğunu tasdik ederiz.

Fî 25/7/[13]35

A'zâ

Muhtâr

İmam

Osman oğlu İbrâhim **Bayram oğlu Aziz** Kızılkala [Kızılarkala] karyesinden
İbrâhim oğlu Cezair

Ermeniler[in] İslâmlara yaptıkları hakâret ve mezâlîme dâ'ir Horasan karyesinin hey'et-i ihtiyarriyesinin mazbût ifâdeleridir.

S [soru]- 1- Seferberlik bidâyetinden, ordunun ileri harekâtına kadar köyünüzden ne kadar İslâm katlolunmuşdur?

C [cevab]- 1- Sarıkamış ric'atinde iki yüz yetmiş kadın ve erkek öldürülmüşdür.

S [soru]- 2- Ne zaman öldürdüler ve nerede öldürdüler? Maznûn olan Ermeniler kimlerdir, isimleri nedir ve hangi çeteye mensûbdur? Beyân ediniz.

C [cevab]- 2- Pasinlerin Yüzviran karyesinden Agob oğlu Bogos çete reîsi olarak ve ma'îyyetinde olanlardan Pasinlerin Hüsre[v]viran karyesinden Karahan oğullarından Agob, Pasinlerin Komazor karyesinden Poşa oğullarından Serkis, diğeri Aygo, Pasinlerin Velibaba karyesinden Hamparsum, Pasinlerin Alicekre karyesinden Küçükkeşiş oğlu Varcabet diğeri Ağababa, Pasinlerin Tuti karyesinden Boyacıardan Agob, diğeri Kazar, Pasinlerin Hertev karyesinden Mardiros ve diğere refiklerinin isimlerini bilmediğimiz beş yüz kadar çeteler tarafından karyemiz ahâlisini toplayıp gece olarak karyemize yarım sâ'at mesâfede öldürdüler.

S [soru]- 3- Ermeniler tarafından öldürülmüş olan İslâmların isimleri nedir ve ne sûretle öldürülmüşdür?

C [cevab]- 3- Karyemiz ahâlîsinden İshak oğlu Şerif, birâderi Ağa, Sallı oğlu Ağa, Süleyman kızı Âyişe, hemşiresi Fâtıma, Mevlüd oğlu İbrâhim, birâderi Kurbanî, Yusuf oğlu Hüseyin, Hüseyin oğlu Alaeddin, birâderi Mecdüddin, birâderi Nûri, Sallı oğlu Hüseyin, Ahmed kerîmesi Esm'e, hemşiresi Gülnaz, Süleyman oğlu Burhan, kerîmesi Gülniyaz, diğeri Nâfize, diğeri Nâsiye, muhâcir Hacı zevcesi Zeliha, kerîmesi Esm'e, mahdûmu İsmâil, oğlu Yusuf, birâderi Hasan, muhâcir Mecnun, oğlu İbrâhim, diğeri Kaya, kerîmesi Güllü, diğeri Gülniyaz, Ahmed oğlu Aziz, oğlu Abdussamed, diğeri Sedad, diğeri Mustafa, Yusuf kerîmesi Saşlıgür ve Abdullah oğlu Karib, diğere oğlu Esmanî, diğeri İrfanî, diğeri Tayfur, diğeri Mehmed, Kızılçı oğlu Ağa, diğeri Âkif, diğeri Ârif, Ârif oğlu Nâzım, diğeri Şevket, kerîmesi Şevket, Çiçek oğlu Hasan, mahdûmu Hüseyin, diğeri Ahmed, diğeri Yusuf, diğeri Aziz, diğeri Mustafa, kerîmesi Selfiraz, diğeri Esm'e, Mustafa oğlu Abdurrahim, birâderi Halil, kerîmesi Âyişe, diğeri Nâciye, diğeri Güllü, Hasan oğlu Hamdi, zevcesi Güllü, oğlu Ahmed, kerîmesi Nâsime, Mustafa oğlu Ömer, oğlu Hamid, diğeri Mehmed, Hamid oğlu Ömer, diğeri Daşdan, diğeri Dursun, Mehmed oğlu Emin, diğeri Mecid diğeri Arslan, diğeri Hüseyin, Osman oğlu İsmâil, zevcesi Mavi, kerîmesi Nâfize, diğeri Beri oğlu Mustafa, diğeri Ali, diğeri Mevlüd, diğeri Hasan, Beyi oğlu Abdurrahman, oğlu Sâbit, diğeri Sabri, diğeri Ağa, diğeri Hüseyin, kerîmesi Güllü, diğeri Sâniye, Beyi oğlu Behrem, oğlu Şevket, kerîmesi Nâfize, diğeri Sâniye, Mustafa oğlu Râsim, mahdûmu Şeyh, diğeri Ahmed, diğeri Hamdi, kerîmesi Nâziye, diğeri Mavi, Ahmed oğlu Hüseyin, â'ilesi Mahbûb, kerîmesi Şükufe, diğeri Âsiye, diğeri muhâcir Şehrî, mahdûmu Abdurrahman, diğeri İsmâil, kerîmesi Sâniye, Yahya oğlu Sâlih, oğlu Şükrü, diğeri Tayyar, diğeri Şükrü, diğeri Ağa, diğeri Fâiz, Hüseyin oğlu Ahmed, mahdûmu İsmâil, diğeri Abdullah, Hasan oğlu İsmâil, oğlu Âkif, diğeri Şerif, diğeri Tosun, Ahmed oğlu Hüseyin, oğlu

Burhan, zevcesi Zühre, kerîmesi Nene, diğeri Şükufe, diğeri Sâlih, İbrâhim oğlu Tufan, oğlu Mustafa, diğeri İdris, Nim oğlu Rezzak, oğlu Fuad, diğeri Nusret, muhâcir Battal, oğlu Hasan, diğeri Râmiz, diğeri Dede, Aziz oğlu Kemal, diğeri Cemâl, diğeri Osman, kerîmesi Selfiraz, diğeri Şefika, diğeri Refika, İsmâil oğlu Kaya, oğlu Emrullah, diğeri Fâiz, diğeri Cemâl, diğeri Ebubekir, kerîmesi Lütfiye, diğeri Sıdkı, diğeri Semiye, Mustafa oğlu İsmâil, oğlu İbrâhim, Osman oğlu Faruk, kerîmesi Sâniye, diğeri Nâfize, muhâcir Sâlih, oğlu Kadir, diğeri Zarif, kerîmesi Lütfiye, İsmâil oğlu Ziya, oğlu Vâhid, diğeri Sedad, diğeri Râmiz, Kürd Ömer, zevcesi Gülizar, oğlu Ahmed, kerîmesi Esmé, diğeri Zeliha, diğeri Hazal, muhâcir Mehmed, oğlu Mevlüd, diğeri Hasan, diğeri İrfanî, diğeri Kerem, Hasan oğlu Receb, oğlu Dursun, diğeri Kahraman, diğeri Kâmil, diğeri Tâhir, Sâlim oğlu İsmâil, mahdûmu Kâzım, diğeri Laçın, diğeri Hacı, diğeri Kerem, zevcesi Hanife, kerîmesi Kudret, diğeri kerîmesi Hasbiye, Süleyman Durak, pederi Süleyman, mahdûmu Tosun, zevcesi Âyişe, kerîmesi Güllü, diğeri Hadîce, Balı oğlu İsmâil, mahdûmu Dumlu, diğeri Cemaşah, kerîmesi Nûriye, zevcesi Lütfiye, Yanis oğlu Sayyad, mahdûmu Zihni, diğeri Zafer, diğeri Sâni, kerîmesi Rugiye, Selim oğlu Mâil, zevcesi Hameşe (?), kerîmesi Şâdiye, diğeri kerîmesi Âyişe, mahdûmu Ağa, Süleyman oğlu Ali, mahdûmu Burhan, zevcesi Nûriye, kerîmesi Esmé, mahdûmu Abdurrahman, diğeri Rahim, Cebel Eşref, mahdûmu Daşdan, diğeri Süleyman, zevcesi Zinet, kerîmesi Tellî, diğeri Nigar, muhâcir Ali, mahdûmu Kerem diğeri Kâmil, diğeri Hâlid, kerîmesi Selfinaz, diğeri Gülşeh, diğeri Nene, muhâcir Abdurrahman, mahdûmu Hurşud, diğeri Fâzıl, diğeri Nâzım, kerîmesi Penbe, diğeri Ziyade, Mustafa oğlu Ömer, kerîmesi Fidan, diğeri kerîmesi Güllü, diğeri Fâtıma, diğeri Zühre, diğeri Babu, muhâcir Süleyman, mahdûdu Feyzi, diğeri Mehmed, Âşir oğlu Hüseyin, diğeri Şerif, diğeri oğlu Receb, Hüseyin oğlu Fâzıl, diğeri oğlu Şükrü, kerîmesi Gülperi, diğeri Rugiye, Şerif oğlu Daşdan, kerîmesi Hüsnâ, diğeri Şâdiye, Yemen oğlu Eşref, kerîmesi Mazlume, diğeri Nâfize, diğeri Nâzire, Nakış (?) oğlu Mehmed, zevcesi Fidan, kerîmesi Esmé, diğeri Nâfize, Ali oğlu Paşa, mahdûmu Nevzad, diğeri Mehmed, diğeri Receb, kerîmesi Şükufe, diğeri Asya, diğeri Şâdiye karyemize yarım sâ'at mesâfede, gece olarak balta ve kurşun ve süngü ile öldürdükdén sonra cenâzeleri bir dere içerisinde gazyağı döküp ateş ile yandırılmışdır.

S [soru]- 4- Ermeniler, Müslümanların mal ve eşyasını gârât ve yağma etmişler midir ve ne zaman ve kimin malını almışlardır? Alan Ermeniler kimlerdir ve hangi çeteye mensubdur?

C [cevab]- 4- Bâlâda isimleri yazılmış olan Pasinlerin Yüzviran karyesinden Agob ve oğlu Bogos, çete re'îsi olarak ve ma'iyetinden olanlardan Pasinlerin

Hüsre[v]viran karyesinden Karahan oğullarından Agob, Pasinlerin Komador karyesinden Poşa oğullarından Serkis, diğeri Aygo ve diğeri refikleriyle beraber beş yüz Ermeni çeteleri tarafından karyemiz ahâlisini öldürdükden sonra mütebâkî sağ kalan ahâlîmiz ancak yalnız can ve nâmûsumuzu kurtarabildik. Dört yüz hânemizin, adedi meçhûl hâne eşyasını yağma etdiler. Beş yüz öküz ve câmûs, sekiz yüz inek, beş bin koyun ve keçi, beş yüz esb, altmış dükkân içerisinde olan eşya, kıymeti meçhûl beş yüz bin kile buğday, sekiz yüz bin kile arpa, üç yüz elli hâne harâb edilmiştir.

S [soru]- 5- İfâdeniz doğru mudur? Doğru ise dinle, tasdik ediniz.

C [cevab]- 5- Evet, ifâdemiz doğrudur. Kat'iyen hilâf yoktur. Zâyi'âtımız bundan ibâret olduğunu tasdik ederiz.

Fî 30/7/[13]35

A'zâ	A'zâ	A'zâ
Şâkir oğlu Vâhib	Ahmed oğlu Rıfat	Hacı Burhan oğlu Râmiz
A'zâ	Muhtâr	İmâm
Emrullah oğlu Muhyiddin	İrfanî oğlu Abdussamed	Horasan karyesi ahâlîsinden Halil oğlu İbrâhim Lütü

BOA. HR. SYS. 2877/60, Belge no: 1-4